

УДК 347.122:[330.341.1:334.722]

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.51>**Г. В. Самойленко**доктор юридичних наук,
професор кафедри цивільного права
Запорізького національного університету

ПРАВОВИЙ СТАТУС СТАРТАПУ ЯК СУБ'ЄКТА ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Стаття присвячена науковому аналізу правового статусу стартапу як суб'єкта цивільних правовідносин. Визначено, що в науковій літературі наявні кілька підходів до визначення сутності стартапу: як суб'єкта цивільних правовідносин та як об'єкта (в контексті розуміння стартапу як певного проекту втілення бізнес ідеї), що ускладнює праворозуміння та правозастосовну практику. Водночас, розуміння економічної природи втілення бізнес проекту, моделі, ідеї через стартап-проект додає підґрунтя для дискусій щодо розуміння стартапу як форми здійснення підприємницької діяльності. Орієнтація законодавця (за критерію «суб'єкта») на визначення стартапом новоствореного товариства також обмежує економічну природу останнього, оскільки визначальним критерієм природи стартапу є не період його існування (з моменту проведення державної реєстрації як суб'єкта підприємницької діяльності), не організаційно-правова форма (товариства), а інноваційність діяльності по впровадженню інноваційного продукту з метою його комерціалізації та масштабування. Обґрунтовано, що стартап-суб'єктом може бути як юридична, так і фізична особа, що обумовлено характером залучення коштів (власних, позичкових, кредитних чи інвестиційних) на реалізацію стартап-проекту та визначенням організаційно-правової форми (у випадку створення товариства з розподілом корпоративних прав інвестора та ідеолога- засновника стартапу). Обґрунтовано, що правовий статус стартапу як суб'єкта цивільних правовідносин має особливість, зумовлену специфікою його діяльності, яка в науковій літературі визначається формою підприємницької діяльності (розробкою та/чи втіленням інноваційного продукту з метою його комерціалізації, просування на ринку та масштабування проекту). Доведено, що правовий статус стартапу як суб'єкта цивільних правовідносин має рівні: загальний правовий статус, – як суб'єкта цивільних правовідносин; особовий, – як юридичної чи фізичної особи; особливий – як фізичної особи-підприємця; для юридичної особи – в залежності від її організаційно-правової форми (як виду господарського товариства); спеціальний, спеціалізований – саме як стартап-суб'єкта (наразі за відсутності окремого спеціального механізму правового регулювання відносин за участю таких суб'єктів обмежується регулюванням стимулювання стартап діяльності таких суб'єктів шляхом здешевлення вартості кредитів чи надання фінансової державної підтримки суб'єктів підприємництва за договорами фінансового лізингу та як реципієнтів венчурного підприємництва). Зроблено висновок щодо необхідності нормативного визначення правового статусу стартап-суб'єктів у сфері стартап-діяльності (створення та/чи впровадження стартап-проектів).

Ключові слова: правовий статус, правове становище, суб'єкт цивільного правовідношення, венчурне підприємництво, стартап, стартап проект, стартап суб'єкт, юридична особа, товариство, фізична особа-підприємець, інновація, інноваційний продукт, комерціалізація, масштабування, корпоративні права, частка в статутному капіталі, кредитний договір, відповідальність за кредитним договором, захист цивільних прав

Постановка проблеми. Соціологічний підхід в праві є цілком допустимим з погляду на приватноправові засади регулювання цивільних відносин, який дозволяє не вдаватися до тотального регулювання певного сегменту суспільних відносин. Але чому так прагне законодавець та науковці до належного та ефективного рівня

правового регулювання? Відповідь зумовлена, здебільшого, правоохоронною функцією права. По-перше, задається певний тон чи алгоритм, якому має відповідати певне правовідношення на думку законодавця (серед них: економічні, соціальні, гуманістичні і т.д. цілі). По-друге, задається визначеність його змісту, правового

статусу суб'єктів-учасників, правового режиму об'єктів. По-третє, права учасників набувають не лише визначеності, але й охоронюваності, що дозволяє звертатися до заходів та засобів цивільно-правового захисту у випадку їх порушення. Звичайно, законодавець здатен запропонувати механізм правового, який би відповідав заданим критеріям, проте, саме у випадку наукової обґрунтованості та виваженості застосованих підходів та інструментів може бути досягнута бажана ефективність. Нажаль, попри розмови та ділову активність самих підприємців в сфері впровадження та застосування провідних, інколи революційних бізнес-технологій, наразі не йдеться про особливу увагу законодавця на рівні системного підходу до правового регулювання відносин у сфері, пов'язаних зі стартапами (суб'єктами створення та впровадження стартап-проектів). Здебільшого, наразі законодавець вдався до рівня регулювання відносин держава-стартап (як суб'єкт) з метою створення сприятливого фінансового середовища розвитку перспективної галузі економіки (швидкої та високорентабельної у випадку економічного успіху, яка, до того ж, може дозволити вихід суб'єкта підприємництва на міжнародний рівень шляхом провадження зовнішньоекономічної діяльності) шляхом фінансової підтримки через механізм здешевлення кредитних коштів, в т.ч. за договорами фінансового лізингу. Наразі присутні поодинокі наукові праці, орієнтовані на дослідження особливостей правового регулювання відносин у сфері венчурного підприємництва, інноваційного підприємництва, які пов'язані зі стартапами, особливостям законодавчого регулювання стартапів в контексті Стратегії інноваційного розвитку України, цивільно-правовим засадам створення та функціонування стартапів в Україні та ЄС. Притому, комплексні наукові дослідження, орієнтовані на визначення особливостей правового статусу стартапу як суб'єкта наразі відсутні. Означене зумовлює потребу в науковому дослідженні правового статусу стартапу та його актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Правовий статус учасників суспільних відносин був предметом багатьох досліджень науковців в різних галузях права. В цивільному праві в більшій чи меншій мірі наукова увага була приділена як щодо питань визначення загального правового статусу учасників цивільних відносин, так і спеціального. Відповідно, визначенню правового становища цих учасників в конкретних правовідносинах було присвячено роботи

більшості з них, – йдеться і про речові, і про зобов'язальні (з договорів та деліктів). Тож варто згадати праці таких науковців, як: Д.В. Боброва, В.І. Борисової, Т.В. Боднар, А.Б. Гриняка, І.В. Давидової, О.В. Дзери, А.С. Довгерта, Ю.О. Заїки, І.Р. Калаур, В.М. Коссака, О.О. Кот, Н.С. Кузнєцової, В.В. Луця, Р.А. Майданика, С.О. Погрібного, С.В. Резніченко, З.В. Ромовської, М.М. Сібільова, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Р.О. Стефанчука, Є.О. Харитонова, Я.М. Шевченко, Р.Б. Шишки, В.Л. Яроцького та ін.

Вибірково серед науковців, які досліджували різні аспекти створення та діяльності стартапів, як безпосередньо, так і з позицій реципієнтів венчурного підприємництва варто назвати: Р.І. Баб'ячок, І. В. Борисова, Н.М. Внукову, О.В. Гаєвая, Ю.М. Жорнокуя, О.В. Корнух, О.В. Кузьменко, І.І. Кульчицького, І.В. Лисенко, Л.В. Маханько, Н.І. Ситник, Е.В. Чазова, О.Р. Шишку та ін. Втім, потреба дослідження правового статусу стартапу як суб'єкта цивільних правовідносин залишається актуальною.

Виклад основного матеріалу. В цивілістиці достатньо велика кількість понять та дефініцій є визначеними, що не виключає дискусійності щодо правильного розуміння правової природи явищ правової дійсності, повноти їх визначення, в тому числі характеристик та ознак. Подібна ситуація складується щодо категорії правового статусу окремих учасників цивільних відносин. Звичайно, в різні історичні періоди зазначена категорія еволюціонувала. Так, в часи Римської імперії категорія «status» складалася з трьох складових: status libertatis, status civitatis та status familiae і визначала стан свободи, стан громадянства і сімейний стан особи. Пізніше категорію правового статусу було зведено до прав і обов'язків особи, міру її дозволеної, можливої чи необхідної поведінки, що і визначало положення особи в суспільних відносинах взагалі чи у конкретних правовідносинах. О.О. Коваленко звернула увагу на позицію відомої вченої Халфіної Р.О., яка до компонентів (елементів) правового статусу особи віднесла: соціальні блага, права й обов'язки в реальних відносинах, правосуб'єктність [1, с. 38]. В 60-х роках XX століття окремими науковцями було ототожнено категорії «правового статусу» та «правоздатності», що визначалося моментом народження особи [2, с. 261]. Проте, такий підхід не був одностайним. Більшістю науковців було сприйнято підхід включення до категорії правового статусу особи окремих елементів, зокрема, право- та дієздатності, деліктоздатно-

сті. І.О. Волкова пропонувала розрізняти ідеальний (нормативний) і реальний правовий статус особи, який змінюється в конкретному правовідношенні [3, с. 56]. Д.Г.Міняйло визнала такий підхід дискусійним, адже, на її переконання, правова норма і врегульоване нею правовідношення перебувають в єдності, взаємозв'язку та взаємозалежності, а характер їх співвідношення та взаємодії можна охарактеризувати як зміст та форму. Остання ж під впливом різних факторів може не відповідати чи відповідати не повною мірою ідеальній моделі правовідношення, закріпленій в правовій нормі [4, с. 90]. За визначенням І.О. Волкової, правовий статус особи включає наступні елементи: права та обов'язки; гарантії їх здійснення; комплексну правосуб'єктність; юридичну відповідальність; мету, функції та завдання суб'єкта [3, с. 54]. Луць В.В. та Нечитайло В.О. під правовим статусом суб'єкта права розуміли правове становище, яке характеризується комплексом юридичних прав і обов'язків [5, с. 168]. Гордеюк А.О. підтримано підхід, згідно якого набуття особою правового статусу дозволяє учасникам цивільних відносин реалізувати свою правосуб'єктність, яка включає складові: правоздатність і дієздатність [6, с. 32]. Така позиція не дозволяє поставити знак рівності між правовим статусом і правосуб'єктністю. Водночас, автор виділяє види правосуб'єктності: загальну (здатність особи бути суб'єктом права); галузеву (здатність бути суб'єктом права відповідної галузі); спеціальну (здатність бути суб'єктом визначеної групи відносин у межах певної галузі права) [6, с. 32]. Такий підхід є дискусійним, адже йдеться не про види, а про рівні, оскільки вони існують не самі по собі, а в межах певного роду. Свого часу нами при визначенні правового статусу пасажера було визначено рівні: загально-правовий (конституційний), галузевий (цивільно-правовий), інституційний (в межах галузі) та запропоновано класифікацію гарантій прав такої особи: 1) нормативні та договірні; 2) матеріальні, організаційні та процедурні; 3) гарантії здійснення та гарантії захисту; 4) за місцем в системі правомочностей пасажера: здійснення права на власні дії, права вимоги та права на захист; 5) гарантії укладання, виконання та припинення договору [7, с. 7]. Такий підхід було підтримано Міняйло Д.Г., яка обґрунтувала позицію, що правовий статус пасажера з інвалідністю визначається не лише його правовим положенням як сторони договору, а має рівні та підрівні: загальний (правосуб'єктність) – спеціальний (учасника

цивільних відносин – споживача –пасажера – пасажера за видами транспорту) – спеціальний додатковий (особи з інвалідністю – пасажера з інвалідністю – пасажера з інвалідністю за видами транспорту) – індивідуальний (правовий статус особи в конкретному правовідношенні). Нею також була висловлена позиція щодо закріплення прав особи, визначених її правовим статусом на рівні нормативного та/чи договірного регулювання [4, с. 6].

Аналізуючи особливості правового статусу стартапу (в контексті розуміння під ним суб'єкта реалізації стартап ідеї, яка втілюється в певний стартап-проект), за аналогією можна дійти до подібного висновку, що зазначений суб'єкт цивільних відносин має рівні правового статусу, що відповідає рівню та змісту правовідносин, учасником яких він, які, в свою чергу, є наслідком регулятивного впливу права (нормативного та договірного, саморегулювання). Пропонуємо визначати рівні правового статусу стартапу як суб'єкта цивільних правовідносин: загальний, – як суб'єкта цивільних правовідносин; особовий чи видовий, – як юридичної чи фізичної особи; особливий – як фізичної особи-підприємця; для юридичної особи – в залежності від її організаційно-правової форми (як виду господарського товариства); спеціальний, спеціалізований – саме як стартап-суб'єкта (як сфери здійснення підприємницької діяльності). Загалом же, правовий статус може визначатися і на рівні видової характеристики тих правовідносин, учасником якого є той чи інший суб'єкт, або ж, іншими словами, цей статус детермінований спрямованістю правового регулювання відносин, поставленими завданнями та метою, змістом правовідносин. Проте, і на цьому етапі є питання, які ще перебувають в сфері обговорення та дискусій науковців. Так, якщо традиційно науковці, характеризуючи сферу правового регулювання, визначають коло врегульованих цивільним правом відносин, визначають серед них майнові та особисті немайнові, що відповідає змісту положень ст. 1 ЦК України, якою визначено, що останні засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. Дійсно, зазначені ознаки є критеріями, яким має відповідати правовідношення, його зміст, правовий статус учасників та їх гарантії. Свого часу нами була підтримана позиція Шишки О.Р., який визначив відсутність в переліку врегульованих цивільним правом організаційних відносин. Про необхідність включення організаційних відно-

син до кола регульованих цивільним правом відносин висловлювалися також Є.О. Харитонов [8, с. 31], Шишка Р.Б. [9, с. 35]. В науковій літературі обґрунтовувалися різні позиції з цього питання, – від визнання організаційних відносин предметом господарсько-правового до обґрунтування сфери цивільно-правового регулювання (оскільки вони спрямовані на упорядкування майнових або особистих немайнових відносин, забезпечують нормальне їхнє становлення й логічний та послідовний розвиток) [10, с. 21].

Наразі у сфері публічного адміністрування виявилася стійка тенденція до створення умов реалізації стартап-проектів. Однак, за відсутності окремого спеціального механізму правового регулювання відносин за участю стартап-суб'єктів, регуляторний вплив обмежується регулюванням стимулювання їхньої стартап-діяльності шляхом здешевлення вартості кредитів чи надання фінансової державної підтримки суб'єктів підприємництва за договорами фінансового лізингу та як реципієнтів венчурного підприємництва.

Орієнтація на формування цивілізованих приватноправових відносин мала наслідком закріплення в ЦК України положень щодо рівності учасників цивільних відносин, а їх здійснення забезпечувалося змістом положень ст. 3 ЦК України щодо засад цивільного законодавства, серед яких – п. 6 ч. 1 (справедливість, добросовісність та розумність). Фактичне нерівне економічне положення учасників цивільних відносин з погляду на їхній матеріальний стан потребує від законодавця забезпечити описані вище критерії та засади, забезпечивши правову рівність учасників відносин, про що неодноразово нами зазначалося в своїх працях. Насправді проблема визначення правового статусу стартапу як суб'єкта ускладнюється наявністю в науковій літературі кількох протилежних підходів до визначення сутності стартапу: як суб'єкта цивільних правовідносин та як об'єкта (в контексті розуміння стартапу як певного проекту втілення бізнес ідеї), що ускладнює праворозуміння та правозастосовну практику. В.А. Кройтор визнає стартап об'єктом з елементами ризику для подальшого його провадження, його реалізацію як інноваційного продукту – наявністю правових особливостей, обумовлених економічними циклами (етапи) його створення та реалізації [11, с. 42]. Г.М. Сітченко в своїй роботі визначає стартап як: 1) реципієнта венчурних інвестицій (суб'єкта інвестиційної діяльності, власника або

володільця об'єкту венчурного інвестування, який, в обмін на частки (акції) у статутному капіталі, одержав від інвестора майно, майнові права й інші цінності у власність чи у користування і використовує їх у своїй підприємницькій діяльності або в спільній підприємницькій діяльності з інвестором) [12, с. 3]; 2) об'єкт венчурного інвестування інноваційної діяльності) [13, с. 349-351]. Розуміння економічної природи стартапу як втілення бізнес проекту, моделі, ідеї через стартап-проект додає підґрунтя для дискусій щодо розуміння стартапу як форми здійснення підприємницької діяльності. Орієнтація законодавця (за критерію «суб'єкта») на визначення стартапом новоствореного товариства також обмежує економічну природу останнього, оскільки визначальним критерієм природи стартапу є не період його існування (з моменту проведення державної реєстрації як суб'єкта підприємницької діяльності), не організаційно-правова форма (товариства), а інноваційність діяльності по впровадженню інноваційного продукту з метою його комерціалізації та масштабування.

Загалом, законодавство пройшло етапи праворозуміння стартапу: як проекту, пов'язаного зі створенням та/або використанням винаходів, корисних моделей, промислових зразків, ноу-хау та інших результатів інтелектуальної, творчої діяльності (Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Положення щодо конкурсного відбору проектів для державного стимулювання створення і використання винаходів (корисних моделей) та промислових зразків від 12.12.2018 р. № 1879 [14]); як спеціалізованого малого інноваційного підприємства (Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» від 10 липня 2019 р. № 526-р [15]); як новоствореного підприємства (Постанова КМУ «Про надання фінансової державної підтримки» від № 28 від 24.01.2020 р. [16]); як суб'єкта малого, середнього підприємництва або авторський колектив, до складу якого можуть входити здобувачі освіти (наукового ступеня), наукові, науково-педагогічні працівники та інші фізичні особи, діяльність якого спрямована на розроблення, створення, впровадження та реалізацію інноваційної продукції і пошук бізнес-моделі для подальшого її масштабування та розвитку, на використання та комерціалізацію науково-технічного (прикладного) результату (Постанова КМУ «Про реалізацію експериментального про-

екту щодо створення на базі закладів вищої освіти, наукових установ мережі стартап-шкіл – інкубаторів-акселераторів від 23.04.2024 р. № 430) [17]).

Висловлюємо позицію, що сприйняття стартапу виключно як юридичної особи наразі не є достатньо обґрунтованим через відсутність сприйняття економічної природи стартапу як бізнес-явища, пов'язаної не лише з командною роботою чи партнерством, але й способом залучення позичкового капіталу. Враховуючи, що засновник і одночасно реалізатор стартап-проекту може використати власний чи позичковий капітал, аргументуємо, що стартап-суб'єктом може бути як юридична, так і фізична особа, що обумовлено характером залучення коштів (власних, позичкових, кредитних чи інвестиційних) на реалізацію стартап-проекту та визначенням організаційно-правової форми (у випадку створення товариства з розподілом корпоративних прав інвестора та ідеолога-засновника стартапу), що в свою чергу, обумовлює специфіку правового статусу такого суб'єкта. Обґрунтовуємо, що правовий статус стартапу як суб'єкта цивільних правовідносин має ту особливість, яка зумовлена специфікою його діяльності, яка в науковій літературі визначається формою підприємницької діяльності (розробкою та/чи втіленням інноваційного продукту з метою його комерціалізації, просування на ринку та масштабування проекту). Орієнтація засновника чи засновників стартап-проекту на швидкий старт та значні прибутки, в т.ч. шляхом масштабування передбачає вибір ними певної стратегії таких прибутків: шляхом продажу стартап-проекту як бізнес-ідеї, впровадження стартап-проекту в підприємницьку діяльність, продаж суб'єкта-юридичної особи (як правило, шляхом зміни учасників такого товариства), продаж часток в статутному капіталі товариства (корпоративних прав).

Цивільно-правовий аналіз стартапу як суб'єкта цивільних правовідносин дозволяє виділити також його внутрішню (організаційно-правову форму) та зовнішню (у відносинах з іншими учасниками) складові, що є визначальним у визначенні його правового статусу. Г.М. Сітченко слушно зауважує, що в більшості випадків через відсутність механізму забезпечення та захисту прав інвестора-міноритарія виникає проблема врегулювання взаємовідносин між засновниками та інвесторами. Здебільшого, оформлення інвестування стартапу індивідуальним інвестором пов'язане з прийняттям

інвестора до складу учасників (акціонерів), в т.ч. шляхом купівлі-продажу частки (акцій), що надає змогу впливати на управлінські рішення стартапу як суб'єкта через відповідні органи (в т.ч. на підставі укладеного корпоративного договору). Погодимося, що чи не найскладнішим питанням залишається врегулювання відносин між такими особами, особливо з питань комерціалізації стартап-проекту на етапі відсутності юридичної особи [12, с. 86-88]. На допомогу у вирішенні цього питання стають інструменти, які застосовуються у світовій практиці: угода про співпрацю (в т.ч. договори простого товариства чи договори про спільну діяльність), корпоративний договір та установчі документи створеної юридичної особи. Їх застосування потребує свого відповідного нормативно-правового регулювання.

Висновки. Визначено, що існуючий механізм правового регулювання відносин у сфері створення, впровадження та функціонування стартапів є недосконалим. Існує потреба в усуненні протиріч чинного законодавства, за якими стартап визначено проектом, новоствореним суб'єктом підприємницької діяльності, спеціалізованим малим інноваційним підприємством та діяльності колективу, спрямована на розробку, створення, впровадження та реалізацію інноваційної продукції і пошук бізнес-моделі для подальшого її масштабування та розвитку, використання та комерціалізацію прикладного науково-технічного результату та у нормативному визначенні не лише чіткої дефініції та уніфікованих ознак стартапу як суб'єкта інноваційної діяльності зі створення та впровадження інноваційної продукції з метою її комерціалізації та масштабування стартап-проекту, а й визначення внутрішньої (упорядкування організаційних та майнових відносин між засновниками та інвесторами стартапу) та зовнішньої (у цивільно-правових відносинах з іншими суб'єктами, в т.ч. в речових, зобов'язальних та з питань, пов'язаних зі створенням та використанням об'єктів права промислової власності) складових його цивільно-правового статусу як суб'єкта цивільних правовідносин у сфері стартап-діяльності (створення та/чи впровадження стартап-проектів).

Список використаної література:

1. Коваленко О.О. Структура цивільно-правового статусу фізичної особи. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_19_05_2018/pdf/14.pdf

2. Петров С.Є. Адміністративно-правовий статус Головного сервісного центру МВС України : монографія. Херсон : Гельветика, 2021. 486 с.
3. Волкова Л.О. Цивільно-правовий статус державних акціонерних компаній : дис. канд. юрид. наук. 12.00.03. Київ, 2019. 215 с.
4. Міняйло Д.Г. Забезпечення та захист прав осіб з інвалідністю за договором перевезення пасажирів : дис.. доктора філософії PhD за спеціальністю «Право». Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 293 с.
5. Нечитайло Т.О., Луць В.В. Поняття цивільної правосуб'єктності та її елементів. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2015. Вип. 39. С. 166-174.
6. Гордеюк А.О. Поняття особи у цивільному праві та його співвідношення з поняттями суб'єкта цивільного права, суб'єкта цивільних правовідносин, учасника цивільних правовідносин. *Форум права*. 2020. №1. С. 29-36.
7. Самойленко Г.В. Договір перевезення пасажирів : теорія та практика забезпечення прав пасажирів. Дис. ...доктора юрид. наук : 12.00.03. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2021. 567 с.
8. Цивільне право України : в 2 т. Т. 1 : Підручник / За ред.. д-ра юрид. наук, проф. Є.О. Харитонова, канд. юрид. наук Н.Ю. Голубевої. Харків : «Одіссей», 2010. 832 с.
9. Цивільне право України : Курс лекцій: У 6-ти томах. Т.1 / Р.Б. Шишка, О.Л. Зайцев, Є.О. Мічурін та ін.; За ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. Харків: Еспада, 2008. 680 с.
10. Нечипуренко О.М., Резніченко С.В., Самойленко Г.В. Цивільно-правове регулювання перевезень пасажирів таксі : монографія. Одеса : ОДУВС, 2010. 188 с.
11. Кройтор В.А. Правові засади венчурного інвестування у стартапи як інноваційний продукт. *Право та інновації*. 2023. № 3. С. 39-46.
12. Сітченко Г.М. Венчурне інвестування інноваційної діяльності: цивільно-правовий аспект. Дис. ...PHD : 081 «Право». Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2024. 226 с.
13. Сітченко Г. М. Стартап як об'єкт венчурного інвестування інноваційної діяльності. *Учасники цивільних відносин: новації рекодифікації цивільного (приватного) права України* : матеріали XIX наук.-практ. конф., присвяч. 99-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 12 берез. 2021 р.). Харків: Право, 2021. С. 349-351.
14. Про затвердження Положення щодо конкурсного відбору проектів для державного стимулювання створення і використання винаходів (корисних моделей) та промислових зразків : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 12.12.2018 р. № 1879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-18#Text>
15. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#n12>
16. Про надання фінансової державної підтримки : Постанова КМУ № 28 від 24.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text>
17. Про реалізацію експериментального проекту щодо створення на базі закладів вищої освіти, наукових установ мережі стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2024 р. № 430. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2024-%D0%BF#Text>

Samoylenko G. V. Legal status of a startup as a subject of civil legal relations

The article is devoted to the scientific analysis of the legal status of a startup as a subject of civil legal relations. It is determined that in the scientific literature there are several approaches to defining the essence of a startup: as a subject of civil legal relations and as an object (in the context of understanding a startup as a certain project for implementing a business idea), which complicates legal understanding and law enforcement practice. At the same time, understanding the economic nature of implementing a business project, model, idea through a startup project adds a basis for discussions on understanding a startup as a form of entrepreneurial activity. The orientation of the legislator (according to the criterion of «subject») to defining a newly created company as a startup also limits the economic nature of the latter, since the defining criterion for the nature of a startup is not the period of its existence (from the moment of state registration as a subject of entrepreneurial activity), not the organizational and legal form (of the company), but the innovativeness of the activity to implement an innovative product with the aim of its commercialization and scaling. It is substantiated that a startup entity can be both a legal entity and an individual, which is due to the nature of raising funds (own, loan, credit or investment) for the implementation of a startup project and the definition of the organizational and legal form (in the case of creating a company with the distribution of corporate rights of the investor and the ideologist-founder of the startup). It is substantiated that the legal status of a startup as a subject of civil legal relations has a feature due to the specifics of its activity,

which in the scientific literature is defined as the form of entrepreneurial activity (development and/or implementation of an innovative product for the purpose of its commercialization, promotion on the market and scaling the project). It is proven that the legal status of a startup as a subject of civil legal relations has the following levels: general legal status – as a subject of civil legal relations; personal – as a legal or individual entity; special – as an individual entrepreneur; for a legal entity – depending on its organizational and legal form (as a type of business partnership); special, specialized – specifically as a startup entity (currently, in the absence of a separate special mechanism for legal regulation of relations with the participation of such entities, it is limited to regulating the stimulation of startup activities of such entities by reducing the cost of loans or providing financial state support to business entities under financial leasing agreements and as recipients of venture entrepreneurship). A conclusion is made regarding the need for a regulatory definition of the legal status of startup entities in the field of startup activities (creation and/or implementation of startup projects).

Key words: *legal status, legal position, subject of civil legal relationship, venture entrepreneurship, startup, startup project, startup subject, legal entity, partnership, individual entrepreneur, innovation, innovative product, commercialization, scaling, corporate rights, share in the authorized capital, credit agreement, liability under a credit agreement, protection of civil rights.*